

Esperesi jelentés

AZ ÉRMELLÉKI REFORMÁ-
TUS EGYHÁZMEGYE 1910
ÉVI VALLÁSERKÖLCSI ÉS
ANYAGI ÁLLAPOTÁRÓL.

Esperesi jelentés

AZ ÉRMELLÉKI REFORMÁTUS EGYHÁZ-

MEGYE 1910 ÉVI VALLÁS-

ERKÖLCSI ÉS ANYAGI

ÁLLAPOTÁRÓL.

Gottlieb-nyomda
Székelyhid
1911

Esperesi jelentés

az érmelléki református egyházmegye 1910
évi vallás-erkölcsi és anyagi állapotáról.

Nagytiszteletű és Tekintetes

Egyházmegyei Közgyűlés!

Tisztelettel jelentem, hogy a törvényszerű egyházlátogatást a folyó évben az érmihályfalvai körben Molnár József lelkész dékán segítségével magam végeztem. A nagylétai körben Szathmáry Sándor egyházmegyei tanácsbíró és Bodor Pál kakadi lelkész, a bihardíószegi körben Bányai László tanácsbíró és Lovász Béla dékán, a székelyhidi körben Fazekas Imre tanácsbíró és Lengyel Pál dékán, a margittai körben Végh József egyházi, Magyary Miklós világi tanácsbírók és Kiss Sándor dékán urak végezték a visitatiót, kiknek e helyen buzgó segédkezésökért köszönetet mondok.

Egyházmegyénk vallás-erkölcsi és anyagi állapotáról szóló jelentésemet a látogatási jegyzőkönyvekből összeállítva következőkben terjesztem elő:

I. Vallás-erkölcsi állapot.

E tekintetben feltűnő változásról ez alkalommal sem szólhatok, de megjegyezhetem, hogy a más években jelzett közönségesebb bűnös hajlandóságok mostani jelentések szerint az egész vonalon szűnő félben vannak, az egyházak részére tett jótékony adományok és hagyományok évről, évre — tehát ez évben is — fokozottabb mértékben emelkednek, ez örvendetes jelenség az egyház iránti meleg ragaszkodás, buzgóság és áldozatkészség fokozódását igazolja.

Az ünnepi és vasárnapi istentiszteletek minden egyházban megtartatnak és pedig kiválóan buzgó,

dicséretes eredménnyel 33 egyházban, közészerü eredménnyel 7 egyházban.

Vasárnap délután kátémagyarázat tartatik 15, bibliamagyarázat 5, felváltva káté és biblia magyarázat 6 egyházban; Bihardiószezen egyik évben káté, a másik évben bibliamagyarázat. A megjelentek számához képest káté, illetve bibliamagyarázat tartatik 5 egyházban, csak imádság 6 egyházban. Egyáltalában nem tartatik délutáni istentisztelet 3 egyházban (Apátkeresztur, Vedresábrány, Mónospetri).

Hétköznapokon mindennap tartatik istentisztelet 11 egyházban, jelesül Bagamérban, Bihardiószezen, B.-Félegyházán, Bogyoszlón, Éradonyban, Érkeserüben, Érmihályfalván, Margittán, Nagylétán, Ottományban és Széplakon. A többi egyházakban csak adventi, bűnbánati napokon, egyházkeléskor, év utolsó napján (F.-Ábrány) vagy emléknapokon (Vedresábrány, Mónospetri) tartatik istentisztelet.

Hétköznapokon bibliamagyarázat 19 egyházban tartatik, többnyire csak adventben és a böjti napokon.

A vallásos élet fokozására tett intézkedésekben, mint az elmúlt évben, úgy most is Éradony áll legelőbb, hol november 1-től minden év husvétjáig az iskolában minden szerdán 5 órától kezdve vallásos felolvasással, bibliamagyarázattal, vallásos költemények növendékekkel való előadásával, énekléssel és imádkozással egybekötött vallásos esték tartatnak a hívek nagyszámu és buzgó részvétele mellett. Ifjusági egyesülete és dalköre az egyház orgonaalap javára buzgón működik. Egyházi énekkar van még Álmosdon, Bihardiószezen, Érmihályfalván, Piskolton és Szalacson. Nem hagyható figyelmen kívül a vallásos élet fokozására szolgáló ama dicséretes szokás, hogy Bihardiószezen a lelkész a halottakat a temetőbe kikiséri, a betegeket meglátogatja, s minden télen felolvasásokat tart.

Konfirmációhoz a növendékeket 17 egyházban a lelkész, a többi egyházakban a tanítók készítik elő a lelkész felügyelete mellett.

A konfirmáció a legtöbb helyen, 31 egyházban az iskolai év végén, a többi helyeken a helyi szokásokhoz képest különböző időben történik.

Urvacsorával élők száma 6. urvacsora osztás alkalmával 36332.

Betegeknek az urvacsorát 22 egyházban csak rendes urvacsora-osztás alkalmával, 15 egyházban bármikor kívánatra kiszolgáltatták, Kiskerekiben csak Hus-

vét és Pünkösdkor szolgáltatik ki betegeknek az urvacsora.

Baptisták vannak 23 egyházban, számszerint 372-en. Felekezeten kívül állók 9 egyházban, számszerint 174-en. Nazarénusok vannak 3 egyházban, számszerint 33-an.

Egyházi szertartást 9 egyházban mellőztek. Nem kereszteltetett Asszonyvásárán 1 fi, Bihardiószezen 1 fi, 2 nő, Érmihályfalván 1 fi, Ottományban 1 nő. — Nem kért egyházi áldást 8 egyházban 10 pár. Szertartás nélkül temettetett el 4 egyházban 5.

Vadháaspár volt 133; viszázkodó házaspár 43. Áttért hozzánk 4 fi, 4 nő, összesen 8. Kitért tőlünk 3 fi, 6 nő, összesen 9.

Szegényekről 12 helyen a község gondoskodik. Az egyház gondoskodik 16 helyen a szegényekről, s e célra mintegy 900 korona 05 fillér fordított, ezen kívül több helyen szegény iskolás gyermekeket könyvvel és ruhával segítette az egyház.

Az egyház és iskola javára az 1910 év folyamán a következő adományok történtek:

Albis: A község az 1909 évben megajánlott építkezési segély 3000 K., második részletében 1000 koronát; iskolai célra ketten adományoztak 40 koronát, néhai Szodoray Péterné hagyománya harang alapra 100 korona; albisi fogyasztási és értékesítő szövetkezet hagyománya harang alapra 100 korona	összesen	1240.—
---	----------	--------

Asszonyvására: egyházi építkezési célra néhai Vecsey Sándor lelkész 50 koronát, urvacsorához kenyeret adtak: Szabó Sándorné, Oláh Sándorné, özv. Tóth Józsefné, Szabó Sándorné, R. Oláh Zsigmondné, Percsenyi Gyuláné 8 kor. értékben. Urvacsorához bort adtak: Szabó Sándor, Oláh Sándor, Tóth Zsigmond, R. Oláh Zsigmond, Csóka Lajos 18 korona értékben	összesen	76.—
--	----------	------

Apátkeresztur: Lelkész adománya iskola és papilak építésére 1500 korona; ugyan e célra község adott 1500 koronát	összesen	3000.—
--	----------	--------

Átvitel:	4316.—
----------	--------

	Áthozat:	4316.—
Bagamér: Egyházfenntartási alapra adományoztak Kocsis Ágnes és Adonyi Sándorné 20 koronát: egyházközsükségeire többen halálozások alkalmával 302 korona 60 fillért; urvacsorai kenyeret és bort a hivek adtak 60 korona értékben . . .	összesen	382·60
Bályok: Gróf Károlyi Imre uradalmától urasztali szükségletre 172 l. buza 34 k., 50 liter bor 25 k. értékben. F. Herman Mihály orgona alapra adományozott 20 K 40 f.	összesen	79·40
Bihardiószeg: Közsükségletre adományoztak: Uszó István 5 kor., P. Nagy András 5 koronát; Szegény gyermekek felruházására: Lovász Sándor 40 K, Juhász Sándorné 2 K, Takarékpénztár 60 K, Község 20 K-át; Orgona-alapra: Polgári Ifjúság 97 K 15 f-t; iskolai alapra 300 koronát; Zsoltárok bekötésére Székely Mihályné 6 k-át; urvacsorához többen kenyeret adtak 9 kor. értékben	összesen	544.15
Biharfélegyháza: Elhalálozások alkalmával többen hagyományoztak összesen		157·24
Bogyoszló: Az urasztalát kenyérral és borral a hivek látják el 60 K értékben; harangalapra gyűjtött az egyház 580 K-át; építetésekre égettetett 80000 téglá 3000 K értékben; építkezési alapra gyűjtetett 4459 kor. 70 fillér	összesen	8099·70
Csokaly: Templomjavításra adakoztak Tóth Józsefné 4000 k-át, Farkas Gábor főgondnok 2000 k-át; többen 350 koronát	összesen	6350.—
Éradony: Egyház szükségleteire befolyt perselypénz 18 K 51 f.; dalárda és ifjúsági egyesület ajándéka orgonaépítésre 169 kor. Husvétii bál jövedelme orgonaépítésre 100 kor. Urasztalához adott kenyér és bor értéke 26 kor. 40 fillér	összesen	313·91
Érkeserű: Az urasztalát kenyérral 6 izben, borral egy izben a hivek látták el 18 K. értékben	összesen	18.—
	Átvitel:	20261·00

	Áthozat:	20261·00
Érköbölkut: Tanitói lak javítására Székelyhidi népbank adománya 10 K, szegény gyermekek felruházására Köbölkuti hitelszövetkezet adománya 30 K, urasztalát kenyérral és borral a hivek látták el 51 K értékben. PerselypéNZ egyházszükségleteire 45 K 29 f.	összesen	136·29
Érmi hályfalva: Egyház szükségleteire begyűlt perselypéNZ 102 K 10 f; Mihályfalvai takaréK adománya tanszerekre 171 K 82 fill. Csengeri Lajosné adománya ugyan-e célra 1 K. Urvacsorához többen kenyeret és bort adtak 84 K értékben összesen	összesen	358·92
Érolaszi: Orgonaalap javára többektől adomány 103 kor. Egyház közszükségleteire begyűlt perselypéNZ 48 K 30 fillér	összesen	151·30
Érsemjén: Leányiskola építéséhez egyházkerülettől iskolai tőkesegély 2000 K, államtól 1000 kor. egyházfenntartási alapra Ötvös Sándor és neje 60 K, BalázsI István 25 koronát adományoztak	összesen	3085·—
Értarcsa: Kenyér és bor az urasztalára hivek adományaiból.		
Érábrány: Urasztalát kenyérral és borral a hivek látták el 30 korona értékben	összesen	30·—
Gálospetri: Orgonaalapra adományoztak Dr. Fráter Imre 400 koronát, Nagy János 10 koronát.	összesen	410·—
Hegyközszentimre: Az urasztalát kenyérral és borral a hivek látták el 48 K értékben	összesen	48·—
Hegyközszentmiklós: Az orgonaalap javára közadakozás folytán begyűlt	összesen	2000·—
KécZ: község adománya tanköny és tanszerekre	összesen:	40·—
Kiskereki: Az urasztalát kenyérral 6 izben borral két izben a hivek látták el 20 k. értékben, egyház közszükségleteire begyűlt perselypéNZ 8 K 46 f. értékben	összesen	28·46
	Átvitel:	26548·97

Áthozat : 26548·97

K o k a d : Báljövdelem 42 K 48 f.,
 ugyanaz 57 K 72 f., özv. Hlász Imréné
 hagyománya 400 K, özv. Hevesi Péterné és
 ifj. Péter Sándor és neje együttes adománya
 2 darab urasztali ezüst pohár 100 K érték-
 ben és 150 K készpénz összesen 750·20

K ó l y : Özv. Biró Jánosné adományozott egy urasztali terítőt 2 K értékben ; urasztalát kenyérrel és borral a hivek látják el összesen 2—

M a r g i t t a : Adakozások történtek egyházi és iskolai célokra: takarékpénztár 100 K, népbank 80 K, hitelszövetkezet 25 K, egyházi bálók alkalmával az isk. pénztár javára felülfizetések két ízben 589 K 94 f. Egyház közszükségleteire 2-en 15 K, egyházfenntartási alap javára Fremda Béla 100 K, szegény iskolás gyermekek felruházására többen 43 K 40 f., egyházi könyvtár részére Surányi Géza 4 drb. könyv 8 K, templom és orgona javítására özv. Garai Mihályné 100 K, Hadadi Lajos 20 K, Asók János 10 korona; szegények részére Csengeri István 10 korona, temetkezési társulat tandíj segélyekre 133 K. Dobó Gyula rektor jubileumi ünnepélyre gyűjtés 234 K. Egyház közszükségleteire begyűlt perselypénz 133 K 93 f. Urasztalát a hivek látták el 48 korona értékben összesen 1650·27

N a g y l é t a : Az urasztalát kenyérrel és porral a hivek látták el ; ifj. M. Pap Sándorné adományozott két urasztali selyembendőt 150 K értékben ; halálozások alkalmával hagyományok összege 195 korona. Nagylétai takarékosztöndíj adománya 20 K. összesen 365—

O t t o m á n y : Egyház részére hagyományozott néhai Szücs Mihály 100 koronát, urasztalát kenyérrel a hivek látják el 24 K értékben, az urasztalát borral a lelkész látja el 36 kor. értékben összesen 160—

 Átvitel 29476·44

	Átmozgat:	29476·44
Poklostelek:	Urasztalát kenyérrel és borral a hivek látják el 45 K értékben; Legátusoknak többen adományoztak 111 koronát; Harangalapra gyűlt 1231 K 81 fillér	összesen 1387·81
Szalacs:	Urvacsorai kenyér és bor értéke	összesen 36·—
Székelyhid:	Urasztalát kenyérrel és borral a hivek látják el, Szabó Zoltán adománya a templom-tér rendezéséhez 50 K. Fényes Endre egy urasztali terítőt adományozott, az Érmelléki Takarékpénztár az egyházi orgona-alapra 50 koronát, a székelyhídi népbank a szegény gyermekek számára 33 koronát	összesen 133·—
Szentjobb:	Özv. Vapresán Jánosné az egyház részére 100 koronát adományozott, id. Mikó István 2 drb. templomi ülőpadot készíttetett 20 kor. értékben	összesen 120·—
Széplak:	Urasztalát kenyérrel és borral a hiveklátták el 30 kor. értékben, id. Herceg Lajos utódai a gyászszék bevonására adományoztak 8 koronát	összesen 38·—
Tóti:	Urasztalát kenyérrel és borral a hivek látták el 25 K 20 f. értékben	összesen 25·20
Vajda:	Urasztalát kenyérrel és borral a hivek látták el 30 K értékben	összesen 30·—
Vedresábrány:	Urasztalára és harangalapra adományoztak 69 kor. 40 fillért, perselypénzből begyűlt 16 K 43 f., néhai Nt. Nagy István esperes siremlékére Nagy István állami tanító adományozott 10 K-át	összesen 94·74
Mónuspetri:	Templomi hármónium vételére adományoztak Dravenyák Zoltánné 100 K-át, Garai Mihályné (margittai lakos) 100 K-át, hivek adományából és báli felülfizetésekből 242 K 60 f.	összesen 442·60
összesen :		31763·79

Egyházak különböző címek alatt saját pénztáruk-
ból és a hivektől gyűjtött adományban juttattak jóté-
kony célra összesen : 1142 k. 34 f

II. Anyagi élet és igazgatás.

A presbiterium minden egyházközségben törvényszerűleg van megalkotva, s a gyűlések jegyzőkönyveit: 37 helyen a tanító, 2 a helyen lelkész és 1 helyen a segédlelkész vezeti, mindenütt a törvénynek megfelelően.

Az anyakönyvek mindenütt rendesen vezetettek, külön át és kitérésű anyakönyv több egyházban nincs, egyrészt azért, mert nincs is szükség reá, másrészt azért, mert a rendes anyakönyv lapján tartják azt nyilván, vagy a konfirmánusok jegyzőkönyvébe vezetetik (Albis.)

Az egyházmegyei, egyházközségi és konvinti jegyzőkönyvek Bogyoszló, Érköbölkut és Ujléta kivételével mindenütt megőriztetnek és levéltárilag kezeltetnek.

A körlevelek, mivel minden lelkészi hivatalhoz külön-külön megküldetnek, csak levéltárilag őriztetnek meg.

Lelkészi iktató könyv Monospetri és Magyarkécz kivételével mindenütt meg van.

Az egyház ingatlanai 38 egyházban rendben vannak. Nincsen rendben Székelyhidon a leánytanító földje és részben van rendben Ujlétán.

Az egyházak 1910 évi számadása egy összegben a következő:

Bevétel:	298761·26 K.-a.
Kiadás:	275513·19 K.-a.
Maradvány:	23248·07 K.-a.
Követelés	22287·55 K.-a.

Az egyházak kezelése alatt álló tőkék és alapítványok összege: 210914 K. 51 fillér, melyek mindannyian a célnak megfelelően használtatnak.

Az egyházak jövedelmei, a kamatok és hasznbérék nagyobb részét minden egyházban befolyznak, csupán egyházi adóhátrányosok vannak néhány egyházban, de közigazgatási uton ezek is behajthatnak.

Adóssága van 31 egyháznak 169539 korona és 60 fillér; ennek nagyrésztét 6—8%-al törlesztik, a többiek egy és fél%-al törlesztik.

Állami adó és illetékek cskanem minden egyházban kivannak fizetve. Hátralékot mutat Bályok, Hegyközszentimre, Kécz, Margitta 843 k. 68 f. értékben.

A behivatalnokok használatában levő földek után 34 helyen az egyház, 6 helyen az egyház, lelkész és tanító közösen fizetik az adót.

A belhivatalnokok teljesen kifizették 34 egyházban, hátralékot jeleznek: Bályok, Csokaly, Érkeserü, Érköbölkut, Szalacs és Vajda.

Az egyházi épületek elég jó karban vannak 20 egyházban, sürgős javításra várnak Albison a fitanító lakás, Asszonyvásárán a templomtető, B.-félegyházán a templom, iskola és melléképületek, Csokalyon a lelkészlak és iskolamellék-épületek, Érkeserüben a melléképületek, Érköbölkuton az iskola és templom; Érolasziban lelkészlak-melléképületek, Érábrányban a melléképületek, Kéczen a lelkészlak, iskola és melléképületek, Kiskerekiben melléképületek, Kólyon fatorony, Ottományban a melléképületek, Piskolton az iskola, Szentjobbon az összes épületek, Tótiban a templom, Ujlétán a lelkészlak és iskola, Vedresábrányban a templom, és Mónuspetriben a melléképületek.

Az összes egyházi épületek a Fonciére pesti biztosító intézetnél vannak biztosítva 537275 k. 16 f. erejéig.

Új építkezés történt Apátkereszturon 10000 kor. B.-diószegen (2 iskola átalakítására) 7234 kor. 50 fill. Csokalyon (templomjavításra) 6350 korona. Éradonyban 342 kor. Érköbölkuton (3-ik iskolára) 8700 korona. Érsemjénben (leány iskolára) 3000 korona. Érábrányban (lelkészlakra) 4800 kor. Hegyközszentmiklóson (lelkészlak és melléképületekre) 1200 k. Micskén 133 korona. Nagylétán (kisebb leányiskolára) 3200 k. Ottományban 517 k. 36 f. Szentjobbon 300 kor. Vedresábrányban 8429 k. 64 f. Mónuspetriben 142 kor. összesen 48348 korona 50 fillér értékben.

Az épületek jó karban tartására 1668·2 korona 85 fillér fordított.

III. Népiskolai adatok:

Tanköteles 6—12 év	fi	3242	nő	3080	összesen:	6322
Iskolába járt	"	2980	"	2869	"	5849
Iskolát elhagyta	"	195	"	166	"	361
Iskolázatlan	"	168	"	105	"	273
Tanköteles 12—15 év	"	1211	"	1137	"	2348
Iskolába járt	"	922	"	817	"	1739

Hat osztályu az iskola 30 egyházban. Öt osztályu 10 egyházban. Álmosdon a leány iskola 4 osztályu.

Konfirmáltak fi 423 nő 375 összesen: 798.

A tanterv minden iskolában megtartatik, s az egyházkerület által kiadott tankönyvek használtatnak,

sőt némely iskolában a tanterven kívül is tölem engedélyt kértek szabadon választott tárgyak előadására.

Az 1909/1910 iskolai évben volt 21 kitünő iskolánk. Kitünő volt: a nagylétai nagyobb leányiskola, ugyanott kisebb fiu és kisebb leány iskola, érmihályfalvai nagyobb fiu, kisebb és nagyobb leányiskolák, az érsemjéni fiu, az ottományi vegyes, a szalacsi kis fiu, a bagaméri nagyobb fiu és leány, az ujlétai leány, a bályoki fiu, a széplaki leány, a margittai nagyobb fiu, b.-diószegi V—VI leány, diószegi I—IV-ig leány a székelyhidi nagyobb és kisebb leány, a kiskerekii fiu, az albisi leány és az asszonyvásárai fiu iskolák. Jeles volt az érsemjéni leány, a gálospetrii vegyes, a szalacsi nagyobb fiu, a piskolti vegyes, az álmosdi fiu, a széplaki fiu, az ábrányi vegyes, a margittai 2-ik iskola, micskén mindakettő, a poklosteleki vegyes, a b.-diószegi II—III. fiu, a kólyi vegyes, a székelyhidi nagyobb fiu, a hegyközszentmiklósi vegyes, a kiskerekii leány, a köbölkuti vegyes és az érolaszi vegyes iskolák.

Alig elegendőnek találtattak: az értarcsai vegyes, a bagaméri kisebb leány, a monospetrii vegyes, a csokalyi vegyes és a hegyközszentimrei leányiskolák.

Elégtelennek találtattak: a vajdai I—VI vegyes és a b.-félegyházai leányiskolák.

Javulás annyiban állott elő, hogy a kitünő és jeles iskolák száma emelkedett, azonban alig elegendő a mult évben 2, most pedig 5 van, kettő pedig elégtelen, így az alsóbb rangú osztályozásnál haladás nem tüntethető fel.

Az iskolák felszrelése a letőbb egyházban a törvény követelményeinek megfelelő.

IV. Népmozgalmi adatok:

Született törvényes fi	996	nő	950	összesen:	1946
Törvénytelen	„ 59	„ 57	„	„	116
összesen:	„ 1055	„ 1007	„	„	2062
Meghalt	„ 700	„ 727	„	„	1427
Házasságra lépett tisztán ref. pár	385.	vegyes pár	58		
Reverzálást adott javunkra	13	pár, kárunkra	2	pár.	
Népesség 1910 december 31-ig	54275.				

Jelentésem tudomásul vételét kérve tisztelettel vagyok

Nagylétán 1911 szeptember 27.

MARJAY PÉTER
esperes

